

Norsk økonomi

Utviklingen i 2000

Norsk økonomi utviklet seg svakt i 3. kvartal. Sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser utflating i produksjon og etterspørsel i fastlandsøkonomien, etter en tilnærmet trendmessig vekst gjennom det foregående året. Antall sysselsatte har økt moderat gjennom inneværende år, og lå i 3. kvartal vel 1/2 prosentpoeng over gjennomsnittet for fjoråret. Også ledigheten har gått forsiktig opp fra bunnpunktet rundt årsskiftet 1998/99. Konsumprisindeksen økte med 3,5 prosent fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år, mens prisstigningstakten i oktober var

kommet ned i 3,1 prosent. Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet kom opp i hele 52 milliarder kroner i 3. kvartal, i hovedsak som følge av ytterligere sterk oppgang i oljeprisen.

Ser vi inneværende år under ett, ligger veksten i BNP for Fastlands-Norge an til å bli i underkant av 2 prosent. Dette er betydelig svakere enn gjennom konjunkturoppgangen på 1990-tallet, men sterkere enn i fjor. Imidlertid kan nesten en tredjedel av veksten i aktivitetsnivået fra 1999 til 2000 føres tilbake til en meget sterk oppgang i produksjonen av elektrisk kraft.

Konjunkturtrendene. Hovedtall for 1998-2000

Vekst fra forrige periode. Prosent

	1998	1999	Sesongjustert			
			99.4	00.1	00.2	00.3
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,3	2,4	0,3	1,2	0,5	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning	3,8	2,7	-0,4	0,7	0,3	0,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	5,8	-5,6	-13,7	9,3	-4,9	-7,2
- Fastlands-Norge	1,6	-2,1	-1,1	2,5	-1,0	-3,0
- oljevirksomhet ¹	20,4	-12,6	-34,6	16,0	-13,9	-6,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	3,1	1,6	-0,1	1,3	0,2	-0,5
Ekspert	0,3	1,7	3,0	-2,2	-0,8	1,4
- råolje og naturgass	-3,6	-0,1	6,1	0,5	-4,0	4,3
- tradisjonelle varer	3,3	2,6	3,8	-1,8	2,1	-2,0
Import	9,3	-3,1	-2,5	3,0	0,8	-2,5
- tradisjonelle varer	8,6	-2,0	3,7	-2,1	6,2	-0,5
Bruttonasjonalprodukt	2,0	0,9	0,3	1,2	-0,8	0,3
- Fastlands-Norge	3,3	0,8	-0,0	0,8	0,3	-0,4
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	2,2	0,2	0,1	0,4	1,0	-1,3
Sysselsatte personer	2,4	0,7	0,7	0,0	0,6	-0,4
Arbeidsstyrke	1,4	0,8	1,0	0,1	0,1	-0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	3,2	3,2	3,6	3,7	3,2	3,4
Priser						
Konsumprisindeksen ⁵	2,3	2,3	2,7	2,9	2,9	3,5
Ekspertpriser tradisjonelle varer	1,2	0,1	2,2	4,0	4,0	0,9
Importpriser tradisjonelle varer	1,6	-2,3	1,3	4,4	-0,3	1,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	-14,3	46,9	27,2	37,3	36,5	52,1
MEMO (ujusterte nivå-tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	5,7	6,4	6,0	5,8	6,4	7,0
Gjennomsnittlig lånerente ⁶	7,4	8,4	7,7	7,6	7,7	8,2
Råoljepris i kroner ⁷	96,3	141,2	191,4	221,3	236,0	272,6
Importveid kronekurs, 44 land, 1997=100	102,3	101,1	101,1	101,7	104,4	104,2
NOK per ECU/euro	8,46	8,31	8,19	8,11	8,20	8,10

¹ Tallene for oljevirksomheten dekker sektorene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.

² Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

³ Tallene for 1998 og 1999 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.

⁴ Ifølge AKU.

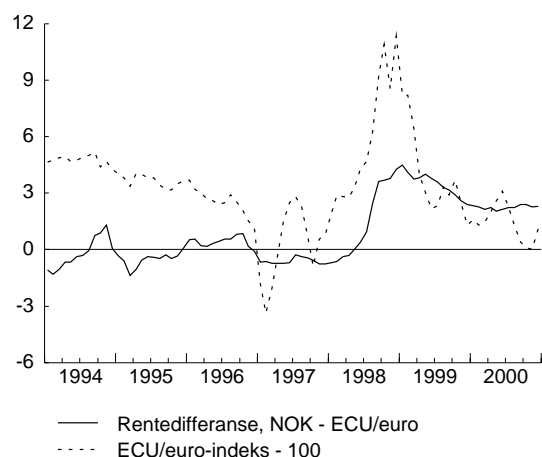
⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner, gjennomsnitt for perioden.

⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

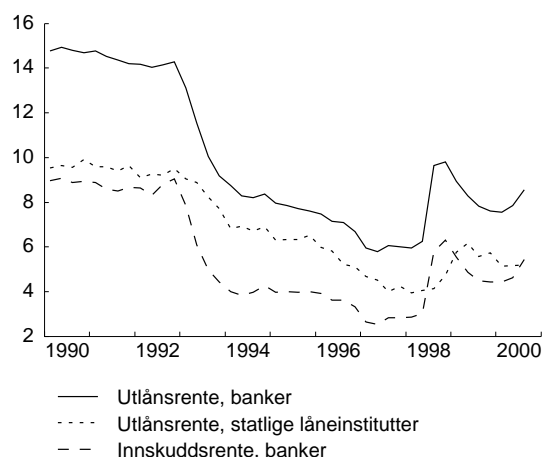
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Rentedifferanse og valutakurs mot ECU/euro 1994 - 2000

Kilde: Norges Bank.

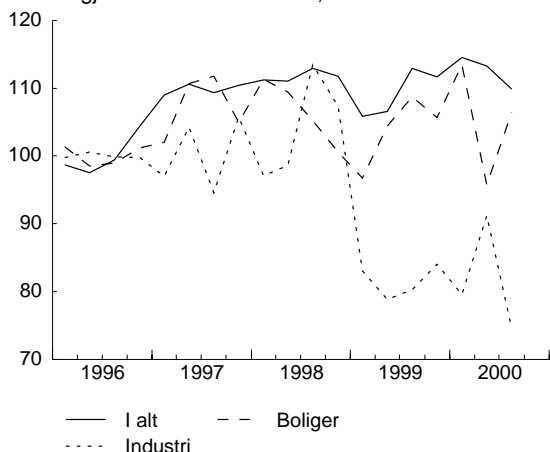
Utlånsrente og innskuddsrente Kvartalstall. Prosent

Kilde: Norges Bank.

Investeringer i Fastlands-Norge. 1996 - 2000

Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Denne utviklingen har mer med nedbørssituasjonen å gjøre enn med aktivitetsutviklingen i resten av norsk økonomi. Bruttoproduktet i industrien ser ut til å falle i omtrent samme tempo som i fjor, mens utviklingen i aktiviteten i de private tjenesteytende næringene fortsatt bidrar til å trekke gjennomsnittet opp. Utviklingen i investeringene bidrar til at etterspørselen fra Fastlands-Norge vil øke litt mer i år enn i fjor, til tross for at oppgangen i rentenivået ser ut til å dempe veksten i husholdningenes etterspørsel i annet halvår. Den tradisjonelle vareeksporten vil trolig øke om lag i samme tempo som i fjor, mens utviklingen i oljeinvesteringene bidrar til å trekke veksten i samlet etterspørsel ned. Med en forventet relativt svak utvikling i 4. kvartal, vil sysselsettingen øke med rundt 1/2 prosentpoeng også på årsbasis. En moderat sterkere oppgang i arbeidsstyrken bidrar til at ledigheten likevel kan gå opp med et par tiendedeler fra i fjor. Med en videreføring av de høye oljeprisene ut året, kan overskuddet på driftsbalansen komme opp i rundt 190 milliarder kroner, tilsvarende 13 1/2 prosent av BNP.

Pengepolitisk innstramming bidrar til å dempe veksten i annet halvår i år

Ifølge Finansdepartementets budsjettindikator kan det finanspolitiske opplegget for inneværende år betraktes som tilnærmet konjunkturnøytralt. Foreløpig KNR-tall for etterspørselen fra offentlig forvaltning viser en utvikling som understøtter dette bildet. På den annen side er pengepolitikken lagt om i kontraktiv retning inneværende år. Mens Norges Bank senket sine signallerter med 2,5 prosent gjennom de tre første kvartalene i fjor, har banken økt dem med 1,5 prosentpoeng gjennom 2. og 3. kvartal i år. Denne politikkomleggningen ser ut til å gi et rentenivå i pengemarkedet på rundt 7 1/4 prosent ved utgangen av året. Dette er 3/4 prosentpoeng over det anslåtte årsgjennomsnittet og bare 1/2 prosentpoeng under rentenivået i 4. kvartal 1998, som var forrige rentetopp. Bankenes utlånsrenter har fulgt pengemarkedsrentene opp gjennom de siste to kvartalene, og lå ved utgangen av 3. kvartal på rundt 8,5 prosent. Det er grunn til å vente ytterligere svak økning i disse rentene i 4. kvartal.

Norske kroner har inneværende år gjennomgående vært sterkere mot euro enn i 1999, og sterkere enn det stabilisering av valutakursen tilsier på lang sikt. En betydelig renteforskjell mellom norske kroner og euro år kan ha bidratt til dette kursbildet, sammen med høy oljepris og en sterk dollar. Målt mot en importveid kurv av valutaene til 44 av våre handelspartnere, svekket kronen seg gjennom annet halvår i fjor og første halvår i år. Denne utviklingen kan blant annet føres tilbake til en betydelig svekkelse av kronen mot dollar og i noe mindre grad mot pund og svenske kroner. Gjennom det siste halve året har imidlertid norske kroner holdt seg stabile mot pund og styrket seg mot svenske kroner. Til tross for ytterligere svekkelse mot dollaren, har dette bidratt til å stabilisere den importveide kronkursen (målt på

kvartalsbasis). På årsbasis ligger det dermed an til at kronen ikke vil svekke seg med mer enn rundt 2,5 prosent mot denne valutaindikatoren.

Utflating i etterspørselen fra Fastlands-Norge i annet halvår

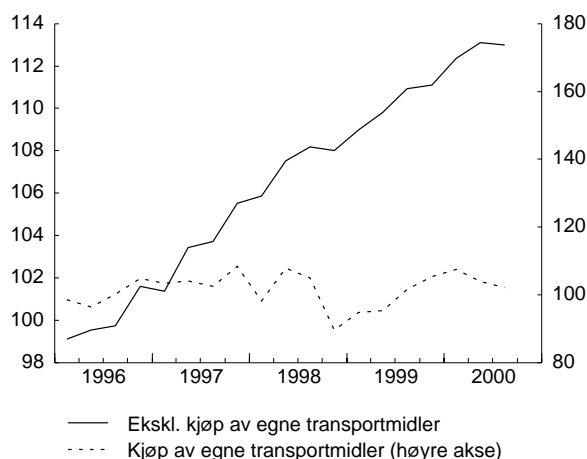
Etterspørselen fra Fastlands-Norge gikk moderat ned i 3. kvartal i år. Det var først og fremst utviklingen i de private fastlandsinvesteringene som trakk ned, som følge av en markert nedgang i investeringene i industrien og andre vareproduserende næringer. Samtidig er anslagene for investeringene i 1. og 2. kvartal noe endret i forhold til forrige publisering: Investeringene i vareproduserende næringer utenom industri og i private tjenesteytende næringer utenom bolig er justert noe opp, mens boliginvesteringene er justert betydelig ned. Oppgang i boliginvesteringene fra 2. til 3. kvartal og vekst i igangsettingen av nye boliger gjennom kvartalet, trekker likevel i retning av at boliginvesteringene vil vise vekst på årsbasis, men ikke så sterk som vi tidligere la til grunn. Statistisk sentralbyrås investeringstelling for 4. kvartal i år indikerer videre at industriinvesteringene ikke vil falle ytterligere i 4. kvartal. Sett i lys av det relativt høye nivået på de private fastlandsinvesteringene rundt forrige årskifte, ligger det dermed an til at disse investeringene samlet sett kan vise en viss vekst på årsbasis.

At boliginvesteringene kan ta seg ytterligere noe opp fremover, henger sammen med at sterk vekst i bolig- etterspørselen gjennom flere år ikke har hatt noe motstykke i vekst i nybyggingen. Dette har slått ut i prisene i annenhåndsmarkedet som reelt sett har økt med vel 7 prosent i gjennomsnitt per år gjennom de siste seks årene. I år ser veksten i bruktboligprisene ut til å bli markert høyere enn dette, til tross for at renteoppgangen førte til utflating og endog nedgang i markedsprisene i 3. kvartal.

Husholdningenes forbruk utviklet seg også svakt i 3. kvartal i år, etter en vekst på 1/2 prosent kvartalet før. Stagnasjonen i forbruksutviklingen gjør seg gjeldende både for kjøpene av nye biler og for forbruket ellers. De anslatte tallene for kjøp av brukte biler fra næringslivet trekker totalen ytterligere ned. Utviklingen i detaljomsetningsindeksen til og med oktober og i tallene for registrering av nye personbiler til og med november, peker ikke i retning av noen oppgang i forbruket i 4. kvartal i år. Det ligger dermed an til en vekst i husholdningenes samlede forbruk på om lag 2,5 prosent på årsbasis.

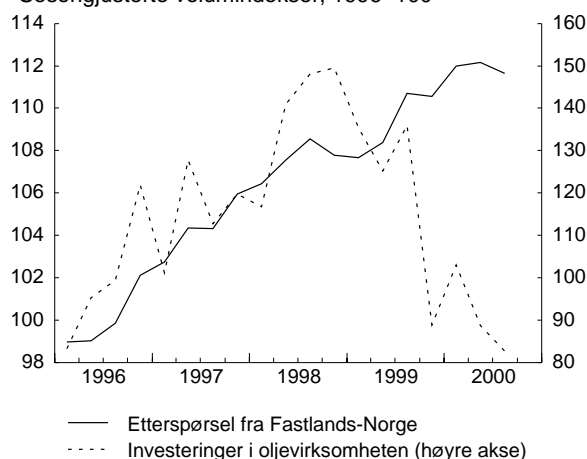
Det er nærliggende å se avmatningen i husholdningens forbruk i 3. kvartal i år i sammenheng med oppgangen i rentene gjennom 2. og 3. kvartal, og utsagn fra markedsaktører om at det generelle rentenivået skulle ytterligere opp i 4. kvartal. Som i 1998, ser det ut til at husholdningene reagerte så kontant på signalene om høyere rentenivå at det i ettertid kan komme til å fremstå som en overreaksjon. Dette er særlig

Konsum i husholdninger m.v. 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

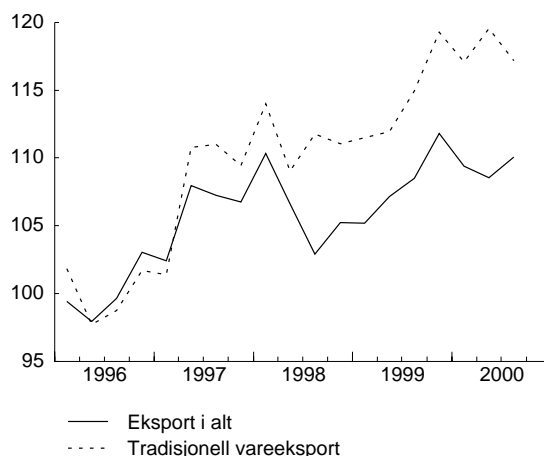
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirkosomheten, 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport. 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import. 1996 - 2000

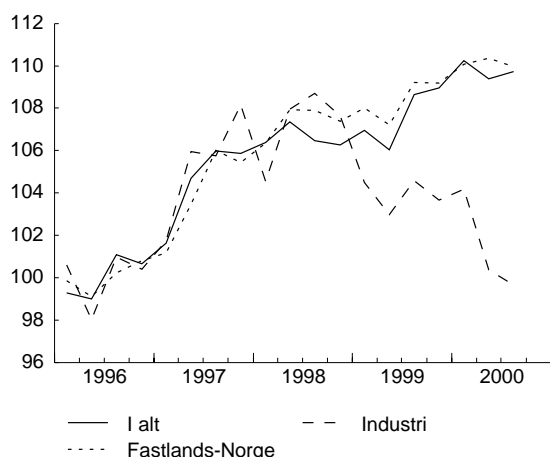
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt. 1996 - 2000

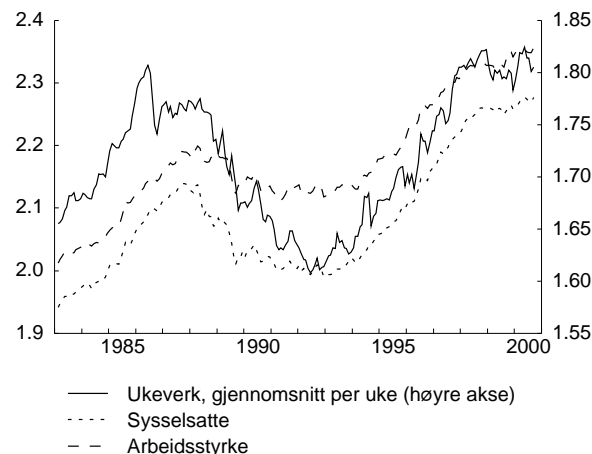
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk. 1983-2000

Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sannsynlig dersom oppfatningen om at rentetoppen nå er nådd, får feste.

Husholdningenes realdisponible inntekter ser ut til å øke med i underkant av 2,5 prosent inneværende år. Det betyr at spareraten vil holde seg om lag på nivået fra 1998 og 1999. Utviklingen i stønadene bidrar til å trekke veksten i disponibel inntekt opp. Med en relativ moderat vekst i husholdningenes investeringer i bolig og annen fast realkapital, ser det ut til at sektorens netto finansinvesteringer vil holde seg på samme nivå som i fjor. Tall fra kredittmarksstatistikken fra første halvår antyder imidlertid en svakere vekst i nettofordringene enn dette, når en justerer for kursutviklingen på aksjer. Uoverenstemmelser mellom de to kildene er imidlertid ikke uvanlig, selv om avviket kan se ut til å bli noe større enn vanlig i 2000.

Sterk nedgang i petroleumsinvesteringene

Investeringene i oljevirkosomheten har gjennomgående vist nedgang i de to siste årene, og ligger nå rundt 25 prosent under gjennomsnittsnivået for 1999 og nesten 35 prosent under nivået for 1998. Anslagene i SSBs investeringsstatistikk for 4. kvartal indikerer at oljeinvesteringene ikke vil endre seg særlig gjennom resten av inneværende år. Samlet sett ser det dermed ut til at utviklingen i petroleumsinvesteringene representerer et bortfall i etterspørsel mot norske og utenlandske leverandører tilsvarende 1 3/4 prosent av BNP for Fastlands-Norge i år, etter en negativ etterspørselsimpuls tilsvarende 1 prosent av fastlands BNP i fjor. Til sammenligning ga petroleumsinvesteringene positive etterspørselsimpulser på henholdsvis 1 og 1,4 prosent av BNP for Fastlands-Norge i oppgangsårene 1997 og 1998.

Svak vekst i tradisjonell eksport

De siste fem-seks årene har veksten i industritime-lønningene gjennomgående ligget høyere i Norge enn hos våre viktigste handelspartnere. I samme periode har norske kroner svekket seg noe mot en eksportveid kurv av våre handelspartners valutaer, men ikke mer enn at timelønnskostnadene målt i felles valuta i gjennomsnitt har vokst vel 1/2 prosentpoeng raskere per år i Norge enn hos våre konkurrenter. Denne utviklingen kan ha bidratt til at markedsandelene for den tradisjonelle vareeksporten falt både i fjor og i forfjor, en utvikling som ser ut til å fortsette inneværende år.

Målt i faste priser og justert for normale sesongvariasjoner falt eksporten av tradisjonelle varer med 2 prosent i 3. kvartal i år. Ser vi årets tre første kvartaler under ett, har denne delen av eksporten ligget på linje med nivået i annet halvår i fjor, men nærmere 3 prosent over gjennomsnittet for hele fjoråret. Om lag en tredjedel av denne veksten kan føres tilbake til økt eksport av elektrisitet og en tredjedel til økt eksport av verkstedsprodukter. Utviklingen i handelsstatistikens tall frem til og med oktober i år, trekker ikke i retning av noen særlig oppgang i eksporten i 4. kvar-

tal i år. Veksten på årsbasis vil dermed bli om lag på linje med resultatet for de to foregående årene, og klart svakere enn utviklingen gjennom perioden 1994-97.

Prisene på tradisjonelle norske eksportvarer har samlet sett økt sterkt gjennom det siste året, etter å ha holdt seg relativt stabile gjennom de foregående fire. For årets tre første kvartaler under ett lå prisene rundt 12 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Om lag halvparten av denne prisoppgangen kan føres tilbake til utviklingen for raffinerte oljeprodukter. Prisforløpet gjennom det siste året henger dels sammen med den sterke oppgangen i dollarprisen på råolje og enkelte andre råvarepriser, dels med appresieringen av dollar.

Markert oppgang i importen av tradisjonelle varer

Så langt i år har importvolumet samlet sett økt om lag på linje med aktiviteten i fastlandsøkonomien. Utviklingen for importen av tradisjonelle varer har imidlertid trukket gjennomsnittet opp. Denne delen av importen økte særlig sterkt i 2. kvartal, noe som må ses i lys av en uvanlig kraftig oppgang i innførselen av metaller (særlig aluminium), målt i volum. Oppgangen i metallimporten i 2. kvartal har sitt motstykke i en om lag like sterk økning i posten lagerendring og statistiske feil.

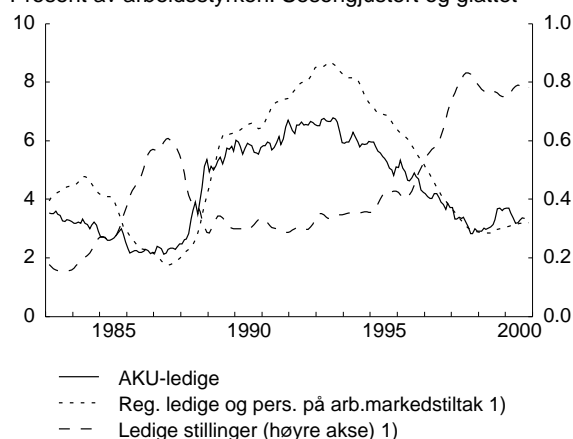
Prisene på tradisjonelle importvarer økte markert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Deretter har de holdt seg rimelig stabile, på et nivå nærmere 6 prosent over gjennomsnittet for fjoråret. Som på eksportsiden, er det utviklingen for råvareprisene som i særlig grad har trukket gjennomsnittet opp. Inklusive raffinerte oljeprodukter har Norge hatt en bytteforholdsgevinst for handelen med tradisjonelle varer på rundt 5,5 prosent fra de tre første kvartalene i fjor til samme periode i år. Hvis vi justerer for prisutviklingen for raffinerte oljeprodukter, som betyr mer for eksportprisene enn for importprisene, reduseres gevinsten til i underkant av 3,5 prosent.

Nedgang i industriproduksjonen bidrar til svak utvikling i BNP for Fastlands-Norge

Så langt i år har aktiviteten i fastlandsøkonomien vokst langsommere enn både etterspørselen fra Fastlands-Norge og den tradisjonelle vareeksporten. Dette henger naturligvis sammen med den sterke nedgangen i oljeinvesteringene, som i særlig grad har rammet industrien. Bruttoproduktet i industrien har gjennomgående falt siden midten av 1998. For inneværende år ser nedgangen i bruttoproduktet ut til å bli på rundt 2,5 prosent, om lag som i 1999. De private tjenesteytende næringene viser imidlertid fortsatt rimelig god vekst, om enn markert svakere enn under konjunktur-oppgangen på 1990-tallet. Det knytter seg imidlertid betydelig usikkerhet til de foreløpige tallene for utviklingen i produksjon og etterspørsel for de private

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall, 1983-2000

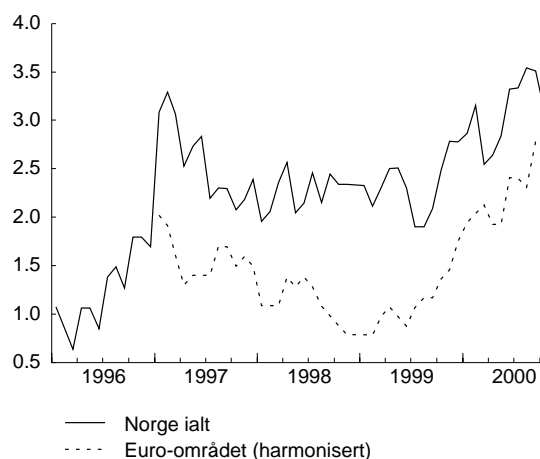
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
 Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisindeksen, Norge og euro-området

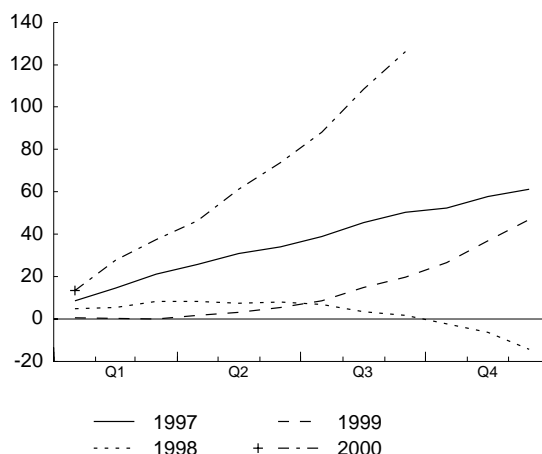
Prosentvis endring fra samme måned året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Driftsbalansen 1997-2000

Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

tjenesteytende næringene. Så langt i år er det således tegn til et betydelig avvik mellom anslagene for tilgang og anvendelse av produkter fra disse næringene. Avvikene antyder at den anslåtte veksten i produksjonen er for høy, og/eller at den anslåtte veksten i etterspørselen (herunder leveransene av produktinnsats til andre næringer) er for lav.

For vareproduserende næringer utenom industri ligger det an til at veksten inneværende år kan bli svært sterk. Dette henger sammen med en kraftig oppgang i kraftproduksjonen rundt forrige årsskifte. Med sesongjustert uendret aktivitetsnivå fra 3. kvartal og ut året, vil denne næringen få en vekst i produksjonen på nærmere 20 prosent på årsbasis. Utviklingen i næringen bidrar dermed med vel 1/2 prosentpoeng til veksten i Fastlands-Norges BNP inneværende år. Dette tilsvarer nesten 1/3 av den forventede veksten på 1,8 prosent på årsbasis.

Relativt stabilt arbeidsmarked

Sterkere vekst i arbeidsproduktiviteten inneværende år enn gjennom de foregående fem, trekker i retning av en nedgang på tallet på utførte timeverk på rundt 1/2 prosent. Siden det er to arbeidsdager mindre i år enn i fjor, vil sysselsettingen likevel trolig øke med om lag 1/2 prosent på årsbasis. Dette er godt i overensstemmelse med utviklingen gjennom årets tre første kvartaler. Det er særlig sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet og i private og offentlige tjenesteytende næringer som trekker veksten opp, mens sysselsettingen i primærnæringene og særlig i industrien vil gå ytterligere ned inneværende år.

Det ser videre ut til at arbeidsstyrken vil øke med rundt 3/4 prosentpoeng i år, det vil si moderat sterkere enn det som følger av uendret alders- og kjønns-spesifikk yrkesaktivitet (på AKU-publiseringnivå). Målt som andelen av befolkningen i aldersgruppene 16 til 74 år, kan arbeidsstyrken komme til å øke fra 73,5 prosent i fjor til nærmere 74 prosent i år. Sammenholdt med den forventede veksten i sysselsettingen innebærer utviklingen i arbeidsstyrken at arbeidsledigheten kan øke fra 3,2 prosent i fjor til et nivå på 3,4 prosent i år. Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på ordinære sysselsettningstiltak har også beveget seg forsiktig oppover gjennom det siste året, mens beholdningen av ledige stillinger ser ut til å ha flatet ut på nivået fra 1998. Tallet på permitterte ser også ut til å ha stabilisert seg, etter sterk vekst gjennom første halvår i fjor.

Sterkere prisvekst enn i fjor, men noe lavere lønnsvekst

Konsumprisindeksen lå som gjennomsnitt for årets første ti måneder 3,1 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Det ser nå ut til at prisveksten kan bli i samme størrelsesorden for året som helhet. Dette er den sterkeste prisveksten i Norge siden 1991, og 0,8 prosentpoeng mer enn den forventede prisveksten i

euro-området inneværende år. Utviklingen i prisene på bolig tjenester, bensin, elektrisitet og drikkevarer og tobakk har bidratt til å trekke 12-måneders prisveksten opp inneværende år, mens utviklingen i tele-takstene og i prisene på matvarer og klær og skotøy har trukket i motsatt retning.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte lønn per normalårsverk med 5,2 prosent i fjor. Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har beregnet at gjennomsnittlig lønnsoverheng var på 1,3 prosent inn i 2000, mot 3,1 prosent året før. Selv om tariff-tilleggene har vært høyere, og til dels svært mye høyere i år enn i fjor, bidrar det lave overhenge til at lønnsveksten per normalårsverk likevel kan bli nærmere 1 prosentpoeng lavere enn i 1999. Som tidligere nevnt er det imidlertid 2 færre arbeidsdager i år enn i fjor. For månedslønte trekker det isolert sett i retning av at lønnsveksten blir noe høyere regnet per timeverk enn regnet per normalårsverk, anslagsvis 0,9 prosentpoeng. Økt sykefravær trekker i samme retning. For arbeidsgiverne påløper det i tillegg en ekstra kostnadsvekst i år, knyttet til den avtalebestemte utvidelsen av ferien med 2 dager i 2001.

Rekordartet bedring av utenriksøkonomien

Driftsregnskapet overfor utlandet viste et overskudd på nærmere 126 milliarder kroner for årets første tre kvartaler, en bedring på 106 milliarder kroner fra samme periode i fjor. Bedringen i utenriksøkonomien kan så å si i sin helhet føres tilbake til oppgang i prisene på eksporten av råolje og raffinerte oljeprodukter. Til tross for betydelig oppgang i Norges nettoformue på utlandet siden utgangen av fjoråret, endret underskuddet på rente- og stønadsbalansen seg lite. Dette kan ha sammenheng med at brutto gjeld også økte betydelig i denne perioden, og at den gjennomsnittlige renten på utenlandsgjelden er høyere enn den gjennomsnittlige renten på fordringer. Et moment som bidrar til å forklare dette forholdet, er at 40 prosent av i statens petroleumsfond plasseres i aksjer, og at den delen av avkastningen på aksjene som kommer i form av kursgevinst regnes som omvurdering i utenriksregnskapet. Fortsatt øking i råoljeprisen fra 3. kvartal frem til og med november trekker i retning av ytterligere oppgang i overskuddet i driftsregnskapet inneværende kvartal. På årsbasis anslås overskuddet nå til om lag 190 milliarder kroner. Basert på Finansdepartementets anslag for avkastningen på totalformuen i petroleumssektoren, er kan anslagsvis 130 milliarder av det antatte overskuddet i 2000 betraktes som omplassering av petroleumsformue, mens resten er en del av den nasjonale sparingen.

Utsiktene for 2001 og 2002

Avdemping av den internasjonale veksten

Som omtalt tidligere i denne rapporten, ser BNP-veksten hos Norges handelspartnere ut til å bli 1 prosentpoeng høyere i år enn i fjor. Deretter venter vi en gradvis avdemping, slik at veksten i 2002 er nede på omtrent samme nivå som i 1999. Utviklingen i USA er hovedårsaken til dette. Med en slik utvikling hos handelspartnerne vil vi få en vekst i markedene for tradisjonelle norske eksportvarer på 7 prosent i 2000. Deretter vil markedsveksten falle i tråd med den

internasjonale BNP-veksten, til henholdsvis 6,5 og knapt 6 prosent i 2001 og 2002. Dette bildet er helt likt det vi tegnet i vår forrige konjunkturrapport. Den relativt høye norske kostnadsveksten de siste årene gjør imidlertid at eksporten av tradisjonelle varer vil øke klart mindre enn markedsveksten inneværende og neste år, men denne forskjellen forventes å avta i 2002. Avdempingen av den internasjonale veksten bidrar til at rentene internasjonalt forventes å være relativt stabile, selv om en svak økning er mulig både i euro-området og i USA også neste år.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 1999-2002. Regnskap og prognoser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 1999	Prognoser							
		2000			2001			2002	
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,4	2,5	2,9	3	1,7	2,4	1 3/4	2,1	2
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	2,0	2,8	2 1/4	2,4	2,4	2	1,9	2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-5,6	-2,1	-3,8	-3	-3,3	-3,2	-2 1/4	1,9	1/4
Oljevirkosomhet	-12,6	-26,8	-22,6	-23	-8,7	-15,9	-12	4,9	2
Fastlands-Norge	-2,1	3,4	3,0	4	0,4	-0,1	1/2	1,9	0
Bedrifter	-3,3	3,9	2,0	2 3/4	-1,2	-1,0	-2 1/4	0,9	-1 1/2
Bolig	-2,2	3,5	8,2	11	12,8	8,5	8	6,9	2 1/2
Offentlig forvaltning	1,3	2,0	1,8	2 1/2	-4,3	-4,4	2	0,1	1 3/4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	1,6	2,5	2,9	3	1,6	2,0	1 1/2	2,0	1 3/4
Lagerendring ²	-1,3	0,9	0,0	..	0,0	0,0	..	0,0	..
Eksport	1,7	2,3	6,8	6	4,9	6,0	4 3/4	3,4	3
Råolje og naturgass	-0,1	6,2	12,8	10	4,6	6,9	7	0,9	2 1/4
Tradisjonelle varer	2,6	3,5	6,0	4 1/2	3,3	4,7	4	4,5	4
Import	-3,1	2,0	1,6	1 1/2	3,0	2,6	1 1/2	4,6	3 1/2
Tradisjonelle varer	-2,0	3,6	3,0	3 1/2	3,7	3,2	1 1/2	4,1	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	0,9	2,3	3,4	3 1/2	1,6	2,6	2 1/4	1,6	1 3/4
Fastlands-Norge	0,8	1,8	2,2	2 1/4	1,0	1,8	1 1/4	1,7	1 1/4
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	0,7	0,6	0,8	1/2	0,4	0,6	1/2	0,5	1/4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,2	3,4	3,3	3 1/4	3,5	3,3	3 1/4	3,5	3 1/2
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	5,2	4,4	4 1/4	4 1/4	4,1	4	3 3/4	3,6	4
Konsumprisindeksen	2,3	3,1	3	3	2,5	2 3/4	2 3/4	1,4	2 1/4
Eksportpris tradisjonelle varer	0,1	11,0	7,7	10	1,0	1,2	2	-3,1	1 1/4
Importpris tradisjonelle varer	-2,3	5,3	3,8	4	0,5	1,6	2	-1,3	1 1/4
Realpris, bolig	7,5	10,9	..	8 3/4	3,6	..	1/2	5,3	3 3/4
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	46,9	189,2	204,5	215	188,9	159,9	230	176,3	185
Driftsbalansen i prosent av BNP	3,9	13,5	14,6	15	13,1	11,3	16	12,1	12
MEMO:									
Husholdningenes sparinger (nivå)	6,8	6,7	6,6	6 1/4	7,1	6,4	6 1/4	8,7	6 1/2
Pengemarkedsrente (nivå)	6,4	6,6	6,7	6,7	7,1	7,1	7,4	6,8	6,8
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ³	8,4	8,1	..	..	8,9	..	..	8,6	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁴	141	255	235	245	215	180	233	196	188
Internasjonal markedsvekst	5,4	7,0	..	..	6,5	..	..	5,9	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁵	-1,2	2,6	..	2,5	0,1	..	0,0	-1,5	0,0

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP.

³ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.

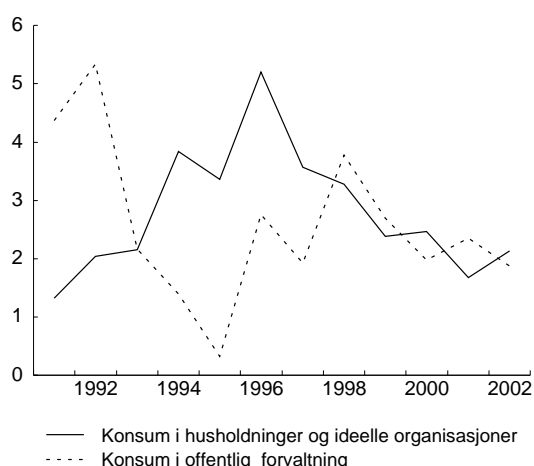
⁴ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

⁵ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, Nasjonalbudsjettet 2001 (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 3/2000 (NB).

Konsum

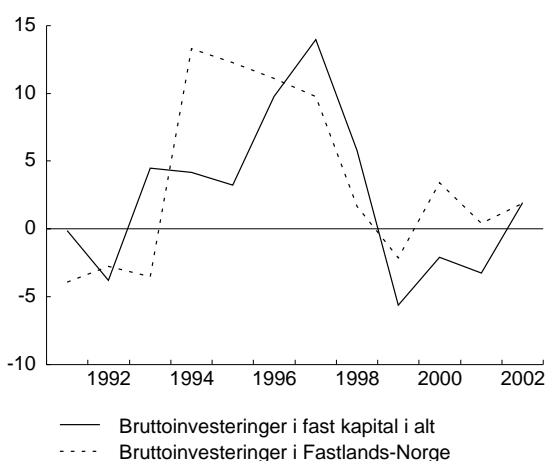
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoinvesteringer

Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttonasjonalprodukt

Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Økningen i dollarprisen på råolje de siste to årene har vært kraftigere og mer langvarig enn de fleste ventet. I tillegg bidrar styrkingen av amerikanske dollar til en enda kraftigere økning i kroneprisen. Gjennomsnittsprisen i årets første 11 måneder var drøyt 250 kroner per fat, mot 135 kroner i samme periode i fjor. Internasjonale råvarepriser utenom olje har også økt noe målt i dollar fra det lave nivået i etterkant av Asia-krisen. Igjen betyr dollarappresieringen at prisøkningen har vært atskillig kraftigere målt i norske kroner. I tillegg har prisene på flere viktige norske eksportvarer som for eksempel aluminium, vokst klart mer enn gjennomsnittet for råvarer og halvfabrikata under ett.

Inflasjonstakten i utlandet har steget betydelig gjennom 2000. I USA ligger inflasjonstakten over eller om lag på nivå med den norske, mens inflasjonstakten i EU er litt lavere. Råvareprisveksten er en viktig faktor bak utviklingen, men også aktivitetsveksten har bidratt til økt prisvekst. I tiden framover regner vi med at avtakende prisvekst og til dels prisfall på råvarer, vil bidra til å trekke inflasjonen ned til om lag 2 prosent i euro-området i 2001. Dette vil også bidra til at prisveksten på verdensmarkedet for bearbejdede industrivarer blir moderat.

Pengepolitikken og anslag på valutakursene

Den importveide valutakursen ser nå ut til å svekke seg med om lag 2,6 prosent fra 1999 til 2000. I høst har dollaren vært usedvanlig sterk, og euroen tilsvarende svak. Siden slutten av november synes imidlertid bildet å ha snudd seg. Vi forventer, i tråd med typiske markedsantakelser, at dollaren framover vil svekke seg i forhold til euro, mens norske kroner bare vil svekke seg litt i forhold til euro for deretter å ligge i nærheten av et vanlig antatt intervall for hva som menes med stabil valutakurs overfor euro. Samlet legger vi til grunn at den importveide kronekursen på årsbasis vil endre seg lite i 2001 og appresiere med 1,5 prosent i 2002.

Importprisene i norske kroner har økt betydelig i 2000. Kronesvekkelsen har medvirket til dette. Med fall i råvarepriser og en styrking av den importveide kronekursen, forventes prisene på tradisjonelle importvarer å holde seg stabile fra 2000 til 2001 og deretter falle noe i 2002. Dette er i hovedsak i tråd med våre forrige anslag. Denne endringen i importprisveksten fra klart positiv i 2000 til svakt negativ i 2002 er en del av forklaringen på hvorfor vi anslår lavere norsk prisvekst de neste to årene.

Vi antar at pengemarkedsrenten holder seg om lag uendret fra dagens nivå og gjennom første halvår neste år. I tråd med avtakende inflasjonstakt og lavere vekst i norsk økonomi neste år, regner vi med at renten kan gå noe ned i andre halvår neste år. Vi antar fortsatt at pengemarkedsrenten i euro-området vil øke til litt over 5 prosent i begynnelsen av neste år for deretter å holde seg konstant. Dette mener vi er for-

enlig med en forventning om noe lavere inflasjon i euro-området neste år og moderat økonomisk vekst. Disse renteanslagene for Norge og euro-området er de samme som i vår forrige konjunkturoversikt. De innebærer at realrenten i Norge blir klart høyere enn i euro-området både i 2001, men særlig i 2002, da også inflasjonen i Norge anslås til å bli noe lavere enn i euro-området.

Betydelige prisimpulser fra finanspolitikken i 2001 og 2002

Etter høstens budsjettforhandlinger i Stortinget, ble det foretatt relativt store endringer i forhold til regjeringens forslag til budsjett. Disse endringene gjelder først og fremst skatte- og avgiftspolitikken og bare i mindre grad utgifter til kjøp av varer og tjenester samt overføringer hvor vi har lagt nasjonalbudsjettets anslag til grunn. I forhold til skatte- og avgiftssystemet i 2000 er følgende endringer av stor betydning i 2001:

- Den alminnelige sats for merverdiavgift økes fra 23 til 24 prosent (fra 1.januar)
- Det innføres moms på en rekke tjenester (fra 1.juli)
- Satsen for merverdiavgift på matvarer halveres til 12 prosent (fra 1.juli)
- Elektrisitetsavgiften og grunnavgiften på fyringsolje økes med 2,5 øre/kWh fra 1.januar)
- Bensinavgiften reduseres nominelt i to trinn (50 øre fra 1. januar pluss 32 øre pr. liter fra 1.juli)
- Det innføres en konjunkturavgift for næringsbygg på 10 prosent (fra 1.januar)
- Reduserte satser for saldoavskrivninger (fra 1.januar)

I tillegg ble det innført noen endringer i reglene for direkte personskatter som bidrar til økt skatt på aksjeinntekt og bolig og det ble varslet at investeringsavgiften skal falle bort fra og med 2002.

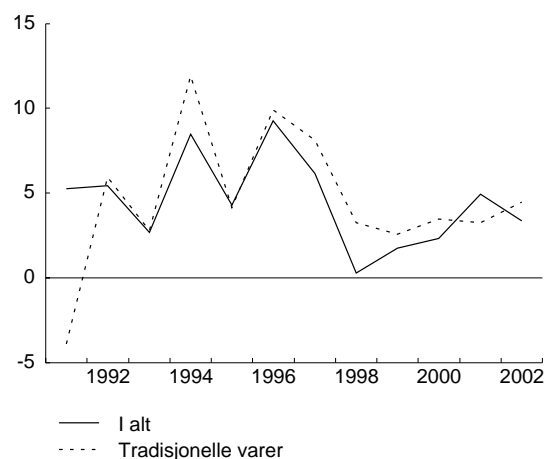
Endringene i avgiftene påvirker inflasjonstakten både i 2001 og i 2002. Detaljene i hvordan virkningene er anslått, er beskrevet i en egen boks.

Vi har valgt å legge til grunn inflasjonsjustering av skatte- og avgiftssatser fra 2001 til 2002, i tråd med vanlig praksis ved utarbeidelsen av våre anslag for år hvor skatte- og avgiftssatsene ikke er vedtatt.

Usikkerhet om impulser fra petroleumsvirksomheten

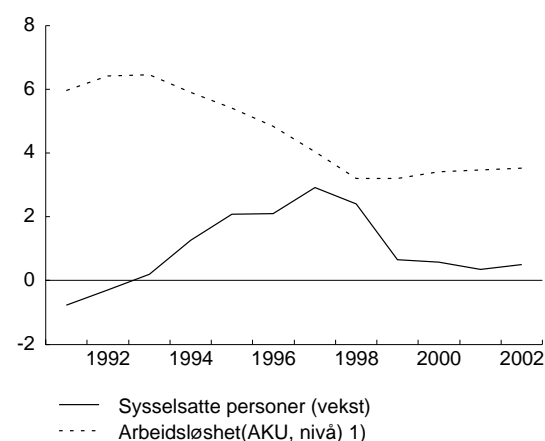
Investeringene i petroleumsvirksomheten har falt kraftig de siste par årene. Vi venter at dette fallet vil fortsette inn i 2001, men i lavere tempo enn i tidligere år. Det har ennå ikke kommet informasjon som tyder på at investeringsnedgangen vil stoppe opp i løpet av neste år. Imidlertid har det vært vanlig å en kraftig oljeprisoppgang etter hvert fører til høyere investeringer.

Eksport Prosentvis vekst

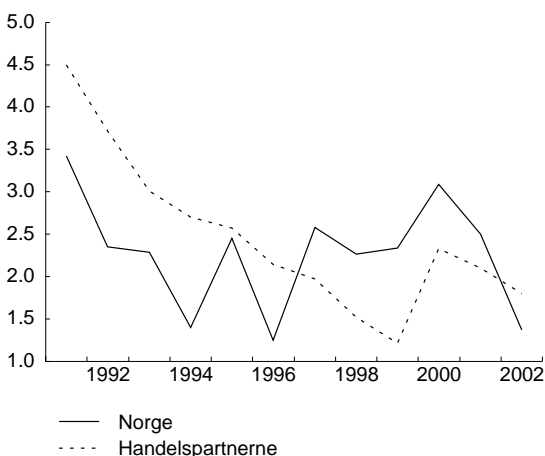
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsmarked Prosent

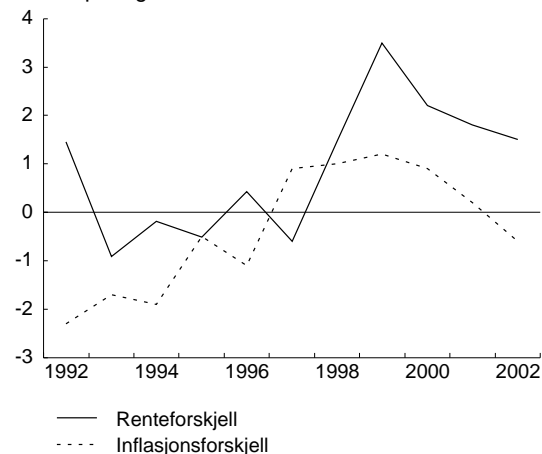
1) Justert for brudd fra og med 1996.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisvekst Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og ECU/euro. 1992-2002. Anslag for 2000-2002
Prosentpoeng

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Vi har valgt å legge disse historiske erfaringene til grunn også i denne konjunkturrapporten og antar derfor at investeringene vil øke noe fra slutten av neste år og inn i 2002.

Produksjonsutviklingen for olje og naturgass i 2000-2002 er antatt å følge samme mønster som anslått i vår forrige konjunkturrapport. Det er imidlertid fortsatt en tendens til at produksjonsanslagene nedjusteres over tid. Gassproduksjonen forventes å øke en god del de nærmeste årene, mens oljeproduksjonen antas å ville øke lite i 2001 for så å synke litt i 2002. Petroleumssektoren bidrar i 2001 således fortsatt til at veksten i samlet BNP er høyere enn for fastlandsøkonomien, mens veksten i 2002 er tilnærmet lik.

Oljeprisen, som i høst har vært over 30 dollar per fat, antas å falle til 26 dollar per fat i 1. kvartal neste år for deretter å stabilisere seg på 24 dollar fatet. Med en synkende kurs på dollar både mot euro og norske kroner, vil oljeprisen i norske kroner synke fra 255 kroner fatet i 2000 til litt under 200 kroner fatet i 2002. Historisk sett er dette en høy pris. Det er forutsatt at økte oljeinntekter, som gir store overskudd i offentlige budsjetter, ikke fører til en mer ekspansiv politikk i 2002 utover det som følger av avgiftsantagelsene omtalt ovenfor. Det innebærer at inntektstapet ved en eventuell avvikling av investeringsavgiften i 2002 forutsettes dekket inn ved å øke andre bedriftsskatter.

Husholdningenes inntekter og kjøp

Veksten i husholdningenes konsum ser ut til å bli om lag den samme i 2000 som året før og spareraten holder seg også om lag uendret. Etter innarbeiding av nye reviderte tall for boliginvesteringene, ser veksten her ut til å bli noe mindre enn tidligere lagt til grunn fordi nivået i begynnelsen av 2000 er blitt nedjustert. Igangsetting av nye boliger viser imidlertid kraftig vekst og vi forventer at denne veksten vil fortsette i de nærmeste årene. Inntektsveksten og det høye prisnivå-

et i annenhåndsmarkedet tilsier økte boliginvesteringer til tross for at realrenten har økt noe gjennom 2000.

Økte renter og lavere vekst i omvurdering av formueskomponenter (boligpriser og aksjekurser) tilsier en økning i husholdningenes sparerate i tiden framover og en moderat konsumvekst i 2001 på linje med vårt anslag i forrige konjunkturoversikt. En slik utvikling har allerede blitt synlig i løpet av inneværende år. Med den sterke veksten i boliginvesteringene regner vi imidlertid med at husholdningenes finanssparing vil kunne synke noe neste år.

Små endringer i fastlandsinvesteringene

Bruttoinvesteringene i fastlandsøkonomien ser ut til å kunne vokse litt i 2000. Med unntak av industriinvesteringene synes veksten ganske jevnt fordelt på næringer. I 2001 vil en avtakende vekst i økonomien legge en demper på behovet for økt realkapitalbeholdning og dermed investeringene. Offentlig forvaltningsrealinvesteringer forventes å bli lavere neste år og nedgangen i industriinvesteringene fortsetter, om enn ganske svakt. Konjunkturavgiften som innføres på nye bygg må forventes å ville dempe investeringene i 2001 for så å øke dem i 2002, særlig dersom avgiften da faller bort. Dette bidrar isolert sett til å forskyve noen investeringer fra 2001 til 2002. I samme retning trekker muligheten for at investeringsavgiften blir fjernet i 2002, i tråd ved budsjettforliket. Reduserte avskrivningssatser for bedriftene er derimot ikke antatt å ville påvirke investeringene i særlig grad disse to årene selv om det rent kvalitativt trekker i retning av lavere investeringer. Det er ikke forutsatt økte investeringer i kraftforsyning f.eks. i form av bygging av gasskraftverk. Derimot antas industriinvesteringene å kunne øke litt fra 2001 til 2002 bl.a. knyttet til bygging av et nytt aluminiumsanlegg på Sunndalsøra.

Moderat vekst i fastlandsøkonomien

Veksten i BNP for Fastlands-Norge antas nå å ville bli litt under 2 prosent i 2000. Vi venter at veksten vil avta til neste år til om lag 1 prosent. Det skyldes dels lavere vekst i etterspørselen fra fastlandsøkonomien både pga. lavere konsum- og investeringsvekst enn året før. Veksten i tradisjonell vareeksport og vareimport er derimot anslått til å endre seg lite. I tillegg bidrar lavere petroleumsinvesteringer til mindre etterspørselsimpulser mot fastlandsøkonomien. Spesielle faktorer slik som nedgang i kraftproduksjonen – som økte spesielt mye i 2000 – bidrar også til å forklare den lave veksttakten i 2001.

For 2002 tror vi fortsatt på en oppgang i veksten igjen. Det skyldes dels en økende konsumvekst og effekten av utsatte investeringer fra 2001. I tillegg bidrar tradisjonell vareeksport mer positivt igjen. Forklaringen på dette er at tapet av konkurransevne etter hvert reduseres, og med en relativt stabil vekst i importen hos våre handelspartnere får industrien der-

Konsumprisutviklingen 2000-2002

Konsumprisindeksen (KPI) var i oktober 2000 3,1 prosent høyere enn på samme tid i fjor. Prisforløpet gjennom det siste året ble betydelig influert av utviklingen i energipriser. Eksklusive energipriser lå således KPI 2,5 prosent høyere i oktober i år enn i oktober i fjor. Elektrisitetsavgiftene økte markert ved årsskiftet 1999/2000, noe som sammen med oljeprisutviklingen har bidratt til dette forløpet. Endringene i avgiftssatser, utover en inflasjonsjustering, bidro samlet sett til å øke KPI med anslagsvis 1/4 prosent i 2000.

I august 1999 og januar 2000 har behandlingen av bokostnadene i KPI blitt endret. Fra og med januar 2000 gikk Statistisk sentralbyrå i utarbeidningen av KPI over fra å innarbeide husleieutviklingen hvert kvartal, til å gjøre det månedlig. I et overgangså kan en slik teknisk omlegging slå systematisk ut i konsumprisindeksen og det ser ut til at denne har bidratt til å øke KPI-veksten med om lag 0,1 prosentpoeng i 2000. Innarbeidning av en separat indeks for leiemarkedet og en sterk vektøkning for egen bolig ga også et vekstbidrag til konsumprisen i 2000 på om lag 0,1 prosentpoeng (se artikkel i Økonomiske analyser 8/2000).

For 2001 er det vedtatt en rekke endringer i avgiftene. Særlig spiller endringer i moms-systemet en stor rolle, men også andre avgiftsendringer vil få betydning. I det følgende skal vi se litt nærmere på hvordan disse avgiftsendringene vil virke inn på konsumprisveksten gjennom 2001 og 2002. Vi forutsetter at det vedtatte avgiftsopplegget for 2001 vidreføres i 2002, med inflasjonsjustering av volumavgiftssatsene. Hovedpunktene er oppsummert i egen tabell.

Anslåtte isolerte virkninger av endringer i utvalgte avgifter (utover prisjustering) på prisstigningstakten (KPI) i prosentpoeng

	2001 I	2001 II	2002 I	2002 II
Momsøkning fra 23 til 24 %	0,6	0,6	0	0
Halv moms på matvarer	0	-1,3	-1,3	0
Moms på tjenester	0	0,2	0,2	0
Drivstoffavgifter	-0,2	-0,3	-0,1	0
Elektrisitets- og fyringsoljeavgift	0,2	0,2	0	0
Modellberegnet samlet virkning ¹	0,6	-0,6	-1,3	0,1

¹ Kan avvike fra summering av enkeltkomponentene på grunn av avrunding, tilbakevirkninger fra økonomien og fordi bortfallet av NRK-avgiften fra og med desember 2000 er tatt med.

Endringene i avgiftene vil påvirke utviklingen i prisstigningstakten gjennom de to kommende årene i betydelig grad. Dette skyldes at halvingen av momsen på matvarer først skal gjelde fra 1. juli neste år. Denne effekten forsterkes av en ytterligere reduksjon i drivstoffavgiftene, men motvirkes av at også momsgrunnlaget utvides ("moms på tjenester") fra samme dato.

I første halvår 2001 vil avgiftsendringene (i første rekke økning i generell momssats) gi et bidrag på 0,6 prosentpoeng til økning i prisstigningstakten på 12-månedersbasis, mens avgiftene i andre halvår 2001 bidrar til å redusere prisstigningstakten med 0,6 prosentpoeng. Hvis alle verdiavgiftssatser beholdes, mens volumavgiftssatsene endres i takt med konsumprisindeksen, vil prisstigningstakten i første halvår 2002 bli trukket ned med 1,3 prosentpoeng på grunn av endringene fra 1. juli 2001. I andre halvår 2002 vil avgiftsendringene under de nevnte forutsetninger ikke bidra direkte til prisstigningstakten.

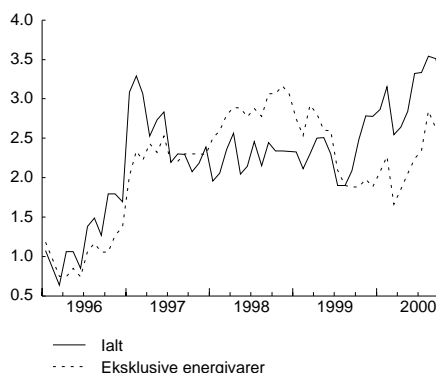
Den nøyaktige effekten på prisstigningen av avgiftsendringene i 2001 er beheftet med mer usikkerhet enn vanlig, fordi det er store endringer som delvis motvirker hverandre. Avgiftendringenes innvirkning på KPI vil avhenge av i hvilken grad endringene slår rett ut i prisene til konsumentene, noe våre tall i stor grad er basert på at de gjør.

Prisutsiktene

Ved inngangen til 2001 kommer avgiftsendringene til å bidra til en klar økning i konsumprisindeksen og prisstigningstakten kan på 12-månedersbasis komme opp i godt over 3,0 prosent. Etter hvert ventes

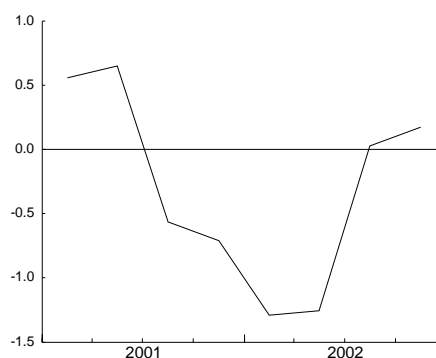
reduserte oljepriser og svak importprisvekst å bidra til lavere prisvekst. Prisstigningstakten på 12-månedersbasis vil i 2001 også reduseres som følge av økningen i oljepris gjennom 2000. I motsatt retning trekker imidlertid en viss økning i lønnskostnadene per produsert enhet. Fra juni til juli 2001 vil prisstigningstakten falle markert på grunn av halvingen av momssatsen på matvarer. Mot slutten av 2001 kan prisstigningstakten komme klart under 2 prosent. I første halvår 2002 går prisstigningstakten ytterligere ned ettersom den direkte effekten av momsøkningen da er borte, mens matmomseffektene fortsatt er tilstede. I andre halvår av 2002 øker prisstigningstakten markert som en følge av at den direkte effekten av halvingen av matmoms faller bort, og vi er tilbake til en prisstigningstakt som er upåvirket av de direkte effektene av avgiftsendringene.

Konsumprisindeksen
Prosentvis endring fra samme måned året før

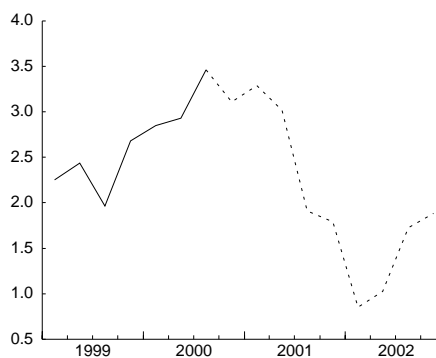
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Virkninger av avgiftsendringer på prisstigningen (KPI)
Prosentpoeng

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

med drahjelp av eksporten. I tillegg gir økt skipsproduksjon og høyere petroleumsinvesteringer positive impulser til industrien særlig i 2002. Produksjonen i offentlig forvaltning følger i stor grad utviklingen i utførte timeverk i sektoren og disse antas å vokse ganske jevnt over de to kommende årene.

Fortsatt stramt arbeidsmarked

Arbeidsløshetsraten ifølge AKU anslås til 3,4 prosent i 2000, bare svakt høyere enn året før. Beholdningen av ledige stillinger er fortsatt høy og indikerer press i arbeidsmarkedet. Økt ferie bidrar isolert sett til redusert tilbud av timeverk neste år og dermed til å holde veksten i antall sysselsatte oppe. Dette vil gjenta seg i 2002. Med en lavere vekst i økonomien neste år, vil ledigheten kunne øke svakt neste år. For 2002 forventes økende vekst å bidra til å dempe nedgangen i antall utførte timer, og dette forsterkes av økt ferie slik at samlet sett antas antall sysselsatte å øke noe mer fra 2001 til 2002 enn året før. Ledigheten antas derfor ikke å ville endre seg mye i 2002 heller.

Avgiftsopplegget gir varierende prisvekst

Konsumprisveksten ser ut til å bli 3,1 prosent i 2000, som er noe høyere enn året før. 0,2 prosentpoeng av denne økningen i inflasjonstakt i 2000 skyldes omlegging av beregningsopplegget for bokostnader i konsumprisindeksen. Det vedtatte statsbudsjettet vil få stor betydning for inflasjonsforløpet i 2001. Vi får en inflasjonsimpuls fra økt moms allerede i januar som isolert sett trekker prisveksten opp med om lag 0,6 prosentpoeng. Økt el.avgift bidrar også til økt inflasjon, men lavere bensinavgift trekker i motsatt retning. Fra sommeren av, vil momssystemet endres ved at det innføres moms på tjenester samtidig som matmomsen halveres og bensinavgiftene reduseres ytterligere. Da vil inflasjonstakten synke merkbart. I 2002 vil den direkte priseffekten av høyere momssats forsvinne, mens endringene midt i 2001 fortsatt gjør seg gjeldende og først blir borte sommeren 2002. Virkningene av dette på inflasjonen er nærmere beskrevet i en egen boks. Høyere importprisvekst og høyere oljepris er med på å forklare at inflasjonsanslaget for neste år er justert opp med 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartalsrapport. Nedjusteringen av prisveksten i 2002 med 0,4 prosentpoeng har blant annet sammenheng med avgiftsomleggingen.

Ved siden av avgiftsendringene spiller importprisene en viktig rolle for inflasjonen framover. Som nevnt foran, legger vi til grunn at den norske kronen gradvis vil appresiere fra andre kvartal 2001 og gjennom beregningsperioden. Det skyldes i all hovedsak at kursen på amerikanske dollar vil svekke seg mot euro, samtidig som kronekursen er relativt stabil mot euro. Dette bidrar til at importprisene i norske kroner vil vokse klart svakere både i 2001 og 2002 enn i 2000, da veksten ser ut til å bli vel 5 prosent.

Produktivitetsveksten var beskjeden i 1999, men ser nå ut til å bli betydelig i 2000. Det forklarer langt på vei hvorfor den sterke importprisveksten ikke har resultert i større økning i inflasjonstakten fra 1999 til 2000 enn hva som har vært tilfelle. Vi forutsetter ikke at den særs høye produktivitetsveksten fra 2000 vil fortsette de to nærmeste årene, men at veksten likevel vil bli på om lag 2,5 prosent som er nær det historiske gjennomsnittet de siste tjue årene.

Lønnsveksten vil synke litt fra 1999 til 2000 ifølge våre anslag. Timelønnsveksten ser ut til å gå litt mer ned i industrien enn i økonomien som helhet. Neste år vil ikke timelønnsveksten endre seg mye i forhold til inneværende år, men pga. lengre ferie vil årslønnsveksten synke litt i forhold til i 2000. Lavere internasjonal prisvekst i tiden framover vil bidra til å dempe lønnsveksten i industrien og deretter også i andre næringer. Sammen med klart lavere konsumprisvekst i 2002 bidrar det til at lønnsveksten synker med om lag et halvt prosentpoeng fra 2001 til 2002. Presset i arbeidsmarkedet endrer seg lite gjennom beregningsperioden og bidrar derfor ikke til endringer i lønnsveksten.

Meget store overskudd i utenriksøkonomien

Overskuddet på driftsbalansen i 2000 ser nå ut til å kunne bli rundt 190 mrd. kr. eller 13,5 prosent av BNP. En klar nedgang i oljeprisen, som bidrar til et bytteforholdstap i 2001, motvirkes av en kraftig reduksjon i underskuddet på rente- og stønadbalansen overfor utlandet og av litt sterkere vekst i eksportvolumet enn i importen, slik at driftsbalanseoverskuddet bare går litt ned neste år. Nedgangen i driftsoverskuddet anslås til å bli større i 2002, fordi bytteforholdet fortsetter å forverres pga. lavere oljepriser, men også fordi importveksten øker noe regnet i volum. Til tross for dette, viser beregningene et driftsbalanseoverskudd på 176 mrd. kr. i 2002, tilsvarende 12 prosent av BNP dette året. Det akkumulerte driftsbalanseoverskuddet i årene 2000-2002 er anslått til om lag 550 mrd. kr. og nettofordringene på utlandet 940 til mrd. kr. eller 64 prosent av BNP.